

La literatura com a eina per lluitar contra l'assetjament

Laura Chamorro Peñas

Assessora pedagògica de Santillana,
psicòloga clínica i educativa

La literatura infantil i juvenil estimula la capacitat de conservar bones relacions entre les persones. Els relats i els moments de lectura compartida afavoreixen el desenvolupament de la nostra competència socioemocional. Aquesta competència és crucial per a la convivència, i també per al desenvolupament de l'empatia i l'assertivitat.

En aquest article detallarem que la literatura és un mitjà excel·lent per exercitar habilitats bàsiques com l'escolta, el respecte als altres, el coneixement de les emocions, l'autoregulació i l'assertivitat, destreses fonamentals per combatre possibles situacions d'abús escolar.

L'escolta

Quina eina millor per aguditzar l'escolta que llegir contes, històries o fragments durant alguna de les classes?

Interessa promoure una escolta activa i, en acabar la història, comprovar, mitjançant preguntes, el nivell de comprensió i atenció auditiva de l'alumnat.

Si no aprenem a escoltar, difícilment podrem relacionar-nos bé amb els altres; per això, propiciar un moment de lectura compartida és fonamental per afavorir aquesta habilitat tan important.

El respecte pels altres

La literatura proporciona una infinitat de personatges i arquetips de personalitat que permeten a l'alumnat acceptar i apreciar les diferències individuals i grupals, i també valorar els drets de totes les persones.

Els personatges literaris, amb els seus diferents punts de vista, afavoreixen en els alumnes l'obertura a noves perspectives i la construcció d'una nova visió del món respectuosa amb la diversitat.

Compartir emocions

Llegir contes, històries o passatges concrets d'una novel·la a classe pot ensenyar als infants, i també als joves, que aquesta situació de dolor, por o injustícia, que potser han viscut o viuen actualment no és única. En la literatura també trobarem personatges que les superen gràcies a altres models d'afrontament diferents. Aquesta troballa pot aportar als joves altres sentits possibles al seu dia a dia.

L'autoregulació i la trobada de la calma

La literatura ens permet també trobar calma i regular les nostres emocions més agitades si som víctimes d'alguna situació difícil; perquè, en acostar-nos a històries d'altres personatges, estímulen la nostra imaginació literària i aconseguim allunyar-nos, almenys durant el moment de la lectura, de la pròpia situació vital. Aquests moments de desconexió són fonamentals per no caure en el buit.

Assertivitat

Ser assertiu implica saber defensar i expressar els drets, les opinions i els sentiments propis alhora que es respecten els dels altres; dir «no» clarament i acceptar el «no» dels altres; fer front a la pressió de grup i evitar situacions en què una persona pot sentir-se coaccionada. Per exercitar l'alumnat en aquest comportament assertiu, tan necessari per desenvolupar una personalitat forta i no vulnerable, interessa organitzar debats o tallers de lectura a classe, que permeten a les alumnes i els alumnes dialogar i preguntar sense temors, expressant què pensen davant els altres i obrint-los la possibilitat de repensar les pròpies certeses, opinions o interpretacions, a la llum d'allò que l'altre diu.

En aquests casos, és molt útil estimular el debat i la reflexió amb preguntes sobre la lectura com les següents: què creus que senten?, coneixes algú en una situació similar?, què podries fer per tallar la situació sense empitjorar les coses? Aquestes qüestions promouran la reflexió crítica i empàtica sobre el rol que cada persona té per actuar assertivament en situacions en què són víctimes o testimonis d'agressions, maltractaments, exclusions o discriminacions.

En definitiva, la literatura infantil i juvenil ofereix diverses oportunitats als estudiants per preguntar-se què podrien fer davant diverses situacions i com ho farien. A més, la literatura contribueix al desenvolupament de competències socioemocionals que actuaran com a vacuna davant possibles situacions de rebuig.

De monstres? Només en contes!

jolibre